

Sygn. akt VI GC 1060/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2021 roku

Sąd Rejonowy w Gdyni VI Wydział Gospodarczy, w składzie:

Przewodniczący: SSR Justyna Supińska

Protokolant: sekr. sądowy Marta Denc

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2021 roku w Gdyni

na rozprawie

w postępowaniu gospodarczym

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz powoda (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. kwotę 4 532 złotych (cztery tysiące pięćset trzydzieści dwa złote) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi za okres od dnia 31 października 2018 roku do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie oddala powództwo;

III. zasądza od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz powoda (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. kwotę 415,36 złotych (czteryście piętnaście złotych trzydzieści sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt VI GC 1060/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 maja 2020 roku powód (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. domagał się zasądzenia od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. kwoty 8 393,10 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi za okres od dnia 31 października 2018 roku do dnia zapłaty, a także kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że w dniu 28 października 2016 roku zawarł z pozwanym (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. jako agentem ubezpieczeniowym umowę numer (...) o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego, na podstawie której powierzył pozwanemu pośredniczenie w imieniu powoda przy zawieraniu umów ubezpieczenia. W trakcie świadczenia usług pośrednictwa ubezpieczeniowego na rzecz powoda pozwany zawarł m. in. umowy ubezpieczenia potwierdzone polisami numer (...), przy zawarciu których pozwany pobrał od ubezpieczających składki ubezpieczeniowe w łącznej kwocie 8 927 złotych potwierdzając powyższą okoliczność zapisem na polisach.

Zgodnie z umową pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. zobowiązany był do przekazywania na rachunek bankowy powoda w sposób zbiorczy każdej pobranej od ubezpieczającego składki w terminach określonych w załączniku numer 3 do umowy. Wpłaty miały być przekazywane powodowi na indywidualne

konto agenta na podstawie prawidłowo przygotowanego zestawienia zainkasowanych składek (...), przy czym wpłata środków musiała być równa wartości wskazanej w (...). Pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. zaniechał jednak przekazania w terminie wskazanym w umowie pobranych składek i do dnia wytoczenia powództwa nie dokonał zapłaty przywłaszczonej kwoty. Powód wskazał przy tym, że roszczenie dochodzone w niniejszym postępowaniu stało się wymagalne z dniem 31 października 2018 roku, a termin jego przedawnienia (o zwrot przywłaszczonych składek) – stosownie do treści art. 442¹ § 2 k.c. – winien wynosić 20 lat.

Nakazem zapłaty z dnia 23 lipca 2020 roku wydanym w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. akt VI GNC 2367/20 referendarz sądowy Sądu Rejonowego w Gdyni orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie od powyższego nakazu zapłaty pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. domagał się oddalenia powództwa z uwagi przedawnienie roszczenia dochodzonego w niniejszym postępowaniu i podnosząc nadto zarzut spełnienia świadczenia.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powód bezpodstawnie oskarża pozwanego o przywłaszczenie składek, by wydłużyć termin przedawnienia roszczenia, który w niniejszej sprawie wynosi 3 lata. Mając na uwadze zapisy umowy pozwany zobowiązany był do przekazania składki z polisy numer (...) do dnia 07 grudnia 2016 roku, z polisy numer (...) – do dnia 28 lutego 2017 roku, z polisy numer (...) – do dnia 28 lutego 2017 roku, z polisy numer (...) – do dnia 07 marca 2017 roku. Wobec zaś powyższego roszczenia powoda uległy przedawnieniu odpowiednio z dniem 07 grudnia 2019 roku, z dniem 28 lutego 2020 roku i z dniem 07 marca 2020 roku.

Pozwany ponadto podniósł zarzut spełnienia świadczenia w całości, na dowód czego przedłożył potwierdzenie przelewu składki z tytułu polisy numer (...).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28 października 2016 roku (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. zawarł z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. jako agentem umowę o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego.

Zgodnie z § 2 umowy jej przedmiotem było świadczenie przez agenta usług pośrednictwa ubezpieczeniowego na rzecz lub w imieniu (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S..

W ramach powyższej umowy agent przyjął do stałego wykonywania czynności agencyjne polegające na zawieraniu i wykonywaniu w imieniu (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. umów ubezpieczeń dla nabywców i użytkowników samochodów marki R. oraz D. zgodnie z ogólnymi warunkami ubezpieczeń i szczególnymi warunkami ubezpieczeń wskazanymi w programach ubezpieczeniowych.

Zgodnie z § 4 pkt 4 umowy agent był zobowiązany m. in. do naliczania i przyjmowania od ubezpieczających, jeżeli zdecydują się na płatność za pośrednictwem agenta, składki płatnej jednorazowo lub pierwszej raty składki (chyba, że na mocy odnośnego aneksu do umowy agent posiadał prawo do pobierania kolejnych rat składek albo w ogóle nie posiada prawa do pobierania składek) z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia oraz do przekazywania składki do (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. w terminie i na zasadach ustalonych w umowie.

Umowa została zawarta na czas nieokreślony. Zgodnie z § 13 ust. 6 umowy w ostatnim dniu obowiązywania umowy, bez względu na tryb jej rozwiązania, agent zobowiązany był zwrócić (...) spółce akcyjnej z siedzibą w S. wydane mu pełnomocnictwo, pieczęcie, druki oraz inne materiały otrzymane do prowadzenia działalności pośrednictwa ubezpieczeniowego, przekazane mu uprzednio przez (...) spółkę akcyjną z siedzibą w S. oraz dokonać rozliczenia z tytułu zainkasowanych składek ubezpieczeniowych i zawartych umów ubezpieczenia oraz wpłacić na konto (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. pobrane od klientów składki. Rozliczenie miało nastąpić na podstawie protokołu zdawczo – odbiorczego podpisanego przez agenta i upoważnionego przedstawiciela (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S..

W okresie obowiązywania umowy agentowi przysługiwała prowizja z tytułu zawarcia w imieniu i na rzecz (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. umów ubezpieczenia, przy czym wysokość prowizji określona została w załączniku numer 2.

Tryb rozliczeń składki i prowizji między stronami umowy określał załącznik numer 3 do umowy.

Zgodnie z postanowieniami § 2 ust. 3 załącznika numer 3 do umowy z dnia 28 października 2016 roku agent był zobowiązany do przekazania do (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. zestawienia zainkasowanych składek ((...)) zawierającego informacje o zainkasowanych przez agenta składkach w terminach:

- do 7. dnia każdego miesiąca – za składki zainkasowane przez agenta w okresie od 1 do 6. dnia danego miesiąca,
- do 14. dnia każdego miesiąca – za składki zainkasowane przez agenta w okresie od 7 do 13. dnia danego miesiąca,
- do 21. dnia każdego miesiąca – za składki zainkasowane przez agenta w okresie od 14 do 20. dnia danego miesiąca,
- do ostatniego dnia każdego miesiąca – za składki zainkasowane przez agenta w okresie od 21. do ostatniego dnia danego miesiąca.

Jednocześnie agent był zobowiązany do terminowego przekazywania w sposób zbiorczy do (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. składki ubezpieczeniowej z zawartych umów ubezpieczenia, w terminach wskazanych powyżej. Wpłata składki przez agenta powinna być dokonywana na indywidualny numer konta bankowego. W przypadku, gdy powyższe dni wypadną na dzień ustawowo wolny od pracy, przekazanie składki musiało nastąpić w pierwszym dniu roboczym po dniu wskazanym powyżej (§ 2 ust. 5 załącznika numer 3).

umowa wraz z załącznikiem – k. 11-18 akt

W dniu 05 grudnia 2016 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. jako agent ubezpieczeniowy (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. zawarł umowę ubezpieczenia potwierdzoną polisą numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 2 823 złotych.

W dniu 24 lutego 2017 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. jako agent ubezpieczeniowy (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. zawarł umowę ubezpieczenia potwierdzoną polisą numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 2 300 złotych.

W dniu 24 lutego 2017 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. jako agent ubezpieczeniowy (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. zawarł umowę ubezpieczenia potwierdzoną polisą numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 2 557 złotych.

W dniu 02 marca 2017 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. jako agent ubezpieczeniowy (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. zawarł umowę ubezpieczenia potwierdzoną polisą numer (...), z tytułu której pobrał pierwszą składkę w kwocie 1 065 złotych, zaś druga rata składki w kwocie 1 064 złotych miała zostać zapłacona przelewem (łącznie wysokości składki – 2 129 złotych).

W dniu 03 marca 2017 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. jako agent ubezpieczeniowy (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. zawarł umowę ubezpieczenia potwierdzoną polisą numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 1 975 złotych.

polisy ubezpieczeniowe k. 19-23 akt, aneks do polisy – k. 80 akt

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w zestawieniu zainkasowanych składek numer (...) wykazał m. in. polisę numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 2 300 złotych.

W dniu 04 sierpnia 2017 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. przełał na rachunek bankowy (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. kwotę 2 300 złotych tytułem składki za polisę numer (...).

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w zestawieniu zainkasowanych składek numer (...) wykazał m. in. polisę numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 2 129 złotych.

W dniu 27 września 2017 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. przełał na rachunek bankowy (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. środki finansowe w kwocie 2 129 złotych tytułem składki za polisę numer (...).

potwierdzenie przelewu – k. 43, 44 akt

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w zestawieniu zainkasowanych składek numer (...) wykazał polisę numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 2 823 złotych.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w zestawieniu zainkasowanych składek numer (...) wykazał m. in. polisę numer (...), z tytułu której pobrał składkę w wysokości 2 557 złotych i polisę numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 1 975 złotych.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na poczet tych składek nie przekazał ubezpieczycielowi żadnej kwoty.

W dniu 20 kwietnia 2017 roku strony zawarły porozumienie w przedmiocie rozwiązania umowy o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego z dnia 28 października 2016 roku bez zachowania okresu wypowiedzenia. Strony kontynuowały współpracę po rozwiązaniu powyższej umowy, na podstawie tzw. umowy centralnej.

porozumienie – k. 74 akt, zeznania świadka B. K. – protokół rozprawy z dnia 04 lutego 2021 roku przed Sądem Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim – k. 150 akt

(...) spółka akcyjna z siedzibą w S. zaliczył wpłaty dokonane przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w kwocie 2 300 złotych i w kwocie 2 129 złotych na poczet składek należnych z polis innych aniżeli wskazane przez agenta w tytułach przelewu, tj. na poczet polisy numer (...) w całości (1 572 złotych), numer (...) (pozostało do zapłaty 507 złotych) oraz numer (...) (pozostało do zapłaty 1 065 złotych).

niesporne, a nadto: dokumenty rozliczeniowe – k. 75-79 akt

(...) spółka akcyjna z siedzibą w S. w przypadku wpłaty agenta z powołaniem się na numer polisy dokonywał zaliczenia dokonanej wpłaty na poczet wskazanej polisy.

zeznania świadka A. N. – protokół rozprawy z dnia 10 lutego 2021 roku – k. 116-118 akt (zapis obrazu i dźwięku 00:02:49-00:22:31)

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. rozliczał się z powodem (...) spółką akcyjną z siedzibą w S. poprzez dokonywanie przelewów bankowych ze wskazaniem numeru polisy, której dotyczyła dana wpłata. (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. nie kwestionował powyższej praktyki i nie zwracał się do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. o jej zmianę i rozliczanie składek zgodnie z zestawieniem zainkasowanych składek.

zeznania świadka B. K. – protokół rozprawy z dnia 04 lutego 2021 roku przed Sądem Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim – k. 150 akt

Pismami z dnia 10 października 2018 roku oraz z dnia 26 czerwca 2019 roku (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. wezwał (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. do zapłaty nierozliczonych, a pobranych od klientów składek ubezpieczeniowych. (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. wskazał, że kwota wierzytelności z tytułu pobranych

od klientów składek ubezpieczeniowych wynosi 8 927 złotych, a kwota prowizji należnej agentowi – 533,90 złotych, wobec czego agent zobowiązany był do zapłaty kwoty 8 392,10 złotych. Należną agentowi prowizję w kwocie 533,90 złotych rozliczono z należnością z polisy numer (...).

wezwania do zapłaty wraz z załącznikami oraz potwierdzeniami nadania i odbioru – k. 24-30 akt

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wyżej wymienionych dowodów z dokumentów przedłożonych przez strony w toku postępowania, których zarówno autentyczność, jak i prawdziwość w zakresie twierdzeń w nich zawartych nie budziła wątpliwości Sądu, a zatem brak było podstaw do odmowy dania im wiary, tym bardziej, że nie były one kwestionowane w zakresie ich mocy dowodowej przez żadną ze stron. W szczególności wskazał należy, że Sąd oparł się także na przedłożonych przez powoda wydrukach rozliczeń stron, wprawdzie stanowiły one niepodpisane wygenerowane przez powoda tabele mające obrazować sposób rozliczania wpłat dokonywanych przez pozwanego, niemniej jednak Sąd miał na uwadze, że nie przesądzały one o prawidłowości dokonanego w ten sposób rozrachowania. Zarówno bowiem z zeznań świadka A. N., jak i treści umowy wynikało, że pozwany jako agent zobowiązany był do dokonywania wpłat w sposób zbiorczy w ramach tzw. (...), niemniej jednak dotyczy to sposobu zapłaty, a nie sposobu zarachowania dokonanych wpłat. Czym innym jest bowiem ustalenie, że wpłaty będą dokonywane zbiorczo, a czym innym ustalenie, w jaki sposób będą one rozliczane w przypadku niepełnej wpłaty. W tym zakresie, tj. co do tego, w jaki sposób zaliczać niepełne wpłaty pozwanego, jeżeli pozwany wyraźnie wskazał polisę, za którą płaci, w tym, że powinno to nastąpić na najstarsze (...), brak jest zapisów umownych, a zatem winno się to odbyć w zgodzie z treścią art. 451 k.c., co potwierdziła świadek A. N. wskazując, że gdy wpłata następowała ze wskazaniem polisy, na tę polisę była zaliczana, o czym szerzej w poniższej części uzasadnienia. Nadto wskazał należy, że pozwany nie kwestionował samych przedstawionych przez powoda zestawień zainkasowanych składek numer (...) i numer (...) (k. 75-76 akt) ani nie zaprzeczał, by takie zestawienia wygenerował, toteż Sąd uznał zeznania świadka B. K. wskazującej, że mimo zapisów umowy pozwany nie tworzył takich zestawień z systemu powoda za niewiarygodne.

Pozostałe dokumenty zgromadzone w aktach sprawy nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia, gdyż nie wносиły do sprawy żadnych nowych i istotnych okoliczności.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka A. N. i oparł się na nich w szczególności w zakresie, w jakim świadek potwierdziła, że jeżeli wpłata agenta nie była precyzyjnie określona co do polisy, to wówczas zaliczana była na najstarszą należność, a jeżeli wskazywana była w przelewie konkretna polisa, to na tę należność była księgowana wpłata (zapis obrazu i dźwięku 00:13:17-00:21:23, k. 117 akt).

Ustalając stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd oparł się także, uznając je w poniższym zakresie za wiarygodne i spójne, na zeznaniach świadka B. K.. Jak wynikało z zeznań świadka, strony w toku wieloletniej współpracy zawsze rozliczały się poprzez przelewy bankowe ze wskazaniem danych polisy, której rozliczenia te dotyczyły. Sąd miał przy tym na względzie, że – jak wynikało także z zeznań świadka – strona powodowa nigdy nie kwestionowała takiego sposobu rozliczeń i nie zwracała się do pozwanego o jego modyfikację. W tym zakresie powód nie zaoferował żadnego dowodu przeciwnego, a zatem uznać należało, że nie zdołał on podważyć wiarygodności zeznań świadka w tej części. Natomiast Sąd nie dał wiary jej zeznaniom, że pozwany nie sporządzał zestawienia zainkasowanych składek generowanego za pomocą programu komputerowego powoda. Pozwany bowiem w toku procesu takim sposobowi raportowania nie zaprzeczał, a jednocześnie świadek nie wskazała, w jaki sposób inny – niż za pomocą – zestawienia – powód miał poznać wiedzę co do zawartych przez pozwanego w jego imieniu polis. W tej sytuacji zeznania świadka jakoby pozwany nigdy nie dokonywał raportowania w powyższej postaci Sąd uznał za niewiarygodne.

W ocenie Sądu powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

W niniejszej sprawie powód (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. domagał się zasądzenia od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. kwoty 8 393,10 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie licznymi za okres od dnia 31 października 2018 roku do dnia zapłaty, a także kosztów procesu – tytułem zwrotu

składek ubezpieczeniowych pobranych od klientów przez pozwanego w toku wykonywania umowy o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego z dnia 28 października 2016 roku, a nie przekazanych powodowi, w tym:

- kwoty 2 289,10 złotych z polisy (...) (kwota 2 823 złotych pomniejszona o kwotę 533,90 złotych należnej pozwanemu prowizji – zgodnie z oświadczeniem powoda, k. 24-25 akt oraz k. 76 akt),
- kwoty 507 złotych z polisy numer (...),
- kwoty 2 557 złotych z polisy numer (...),
- kwoty 1 065 złotych z polisy numer (...),
- kwoty 1 975 złotych z polisy numer (...).

Kierując zarzuty przeciwko żądaniu pozwu pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. podniósł zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego w niniejszym postępowaniu oraz zarzut spełnienia tego świadczenia.

Nie budziło wątpliwości, że podstawą stosunku prawnego łączącego strony niniejszego postępowania była umowa o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego z dnia 28 października 2016 roku. Na podstawie tej umowy agent (pozwany) był zobowiązany m. in. do przekazania powodowi składek pobranych od klientów, z którymi została podpisana umowa ubezpieczenia.

Nie stanowiło także przedmiotu sporu, że (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. działając jako agent, na mocy umowy stron z dnia 28 października 2016 roku, zawarł w imieniu powoda (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. umowy ubezpieczenia:

- z dnia 05 grudnia 2016 roku, polisa numer (...), z tytułu której w tymże dniu pobrał składkę w kwocie 2 823 złotych,
- z dnia 24 lutego 2017 roku, polisa numer (...), z tytułu której w tymże dniu pobrał składkę w kwocie 2 300 złotych,
- z dnia 24 lutego 2017 roku, polisa numer (...), z tytułu której w tymże dniu pobrał składkę w kwocie 2 557 złotych,
- z dnia 02 marca 2017 roku, polisa numer (...), z tytułu której pobrał składkę w kwocie 2 129 złotych,
- z dnia 03 marca 2017 roku, polisa numer (...), z tytułu której w tymże dniu pobrał składkę w kwocie 1 975 złotych.

Niesporna była także wartość należnej pozwanemu prowizji w kwocie 533,90 złotych. Jednocześnie zgodnie z postanowieniami umowy stron pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. powinien był przekazać na rzecz powoda pobrane składki:

- z polisy numer (...) – do dnia 07 grudnia 2016 roku,
- z polisy numer (...) – do dnia 28 lutego 2017 roku,
- z polisy numer (...) – do dnia 07 marca 2017 roku.

Nadto stosownie do postanowień umowy agent był zobowiązany do przekazywania składki ubezpieczeniowej z zawartych umów ubezpieczenia, w terminach wskazanych powyżej, w sposób zbiorczy (§ 2 ust. 5 załącznika numer 3).

Sąd miał przy tym na uwadze, że jakkolwiek z postanowień umowy wynikało, że wpłaty mają być dokonywane zbiorczo, to z zeznań świadka B. K. jednoznacznie wynikało, że pozwany dokonywał płatności nie zbiorczo, lecz ze wskazaniem w przelewie konkretnego numeru polisy, a strona powodowa nigdy nie kwestionowała takiego sposobu rozliczeń i nie zwracała się do pozwanego o zmianę takiego sposobu rozrachunku.

Niezależnie jednakże od tego istotne jest to, że żadne postanowienie umowy nie precyzowało, w jaki sposób rozliczać wpłaty dokonywane zbiorczo w niepełnej wysokości, czy dokonywane w sposób indywidualny. A zatem umowa precyzowała jedynie ewentualnie sposób zapłaty, ale już nie sposób jej zarachowania.

Stosownie do treści art. 451 k.c. dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne (§ 1). Jeżeli dłużnik nie wskazał, który z kilku długów chce zaspokoić, a przyjął pokwitowanie, w którym wierzyciel zaliczył otrzymane świadczenie na poczet jednego z tych długów, dłużnik nie może już żądać zaliczenia na poczet innego długu (§ 2). W braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych – na poczet najdawniej wymagalnego (§ 3).

W niniejszej sprawie pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. wykazał przedkładając potwierdzenia przelewów, że przekazał na rachunek bankowy powoda wyłącznie środki pieniężne dotyczące składek z oznaczeniem numeru polisy:

- za polisę numer (...) – w dniu 04 sierpnia 2017 roku w kwocie 2 300 złotych,
- za polisę numer (...) – w dniu 27 września 2017 roku w kwocie 2 129 złotych.

Skoro zatem strony w umowie nie uregulowały sposobu zarachowywania dokonywanych wpłat, zaś pozwany wskazywał numer polisy, z której składki chciał przekazać powodowi, to nie sposób przyjąć zasadności odmiennego księgowania przez powoda dokonywanych przez pozwanego wpłat. Pozwany jako agent – zgodnie z umową – zobowiązany był do dokonywania wpłat w sposób zbiorczy, niemniej jednak dotyczy to sposobu zapłaty, a nie sposobu zarachowania dokonanych wpłat. Czym innym jest bowiem ustalenie, że wpłaty będą dokonywane zbiorczo, a czym innym ustalenie, w jaki sposób będą one rozliczane w przypadku niepełnej wpłaty. W tym zakresie, tj. co do tego, w jaki sposób zaliczać niepełne, czy indywidualne wpłaty pozwanego, jeżeli pozwany wyraźnie wskazał polisę, za którą płaci, w tym, że powinno to nastąpić na najstarsze (...), brak jest zapisów umownych, a zatem winno się to odbyć w zgodzie z treścią art. 451 k.c., co potwierdziła świadek A. N. wskazując wyraźnie, że gdy wpłata następowała ze wskazaniem konkretnej polisy, na tę polisę była zaliczana. Jednocześnie z zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym zeznań świadka B. K., wynikało jednoznacznie, że strony dokonywały wzajemnych rozliczeń właśnie w ten sposób, tj. ze wskazywaniem numeru polisy, za którą wnoszona była opłata, a jednocześnie powód nie przedstawił żadnego dowodu, z którego wynikałaby okoliczność przeciwna.

W tej sytuacji, skoro strony w umowie nie uregulowały sposobu zarachowywania dokonywanych wpłat indywidualnych przez agenta, zaś pozwany wskazał numer polisy – (...), na poczet której w dniu 04 sierpnia 2017 roku uiszczył składkę w kwocie 2 300 złotych i numer polisy – (...), na poczet której w dniu 27 września 2017 roku uiszczył składkę w kwocie 2 129 złotych, rozliczenie tych wpłat przez powoda na inne zaległe i nieprzekazane przez pozwanego składki było, w świetle art. 451 k.c. i zeznań pracownika powoda – świadka A. N., nieprawidłowe, a w konsekwencji składki z tytułu polisy numer (...) należało uznać za przekazane w całości, co prowadziło do uznania, że żądanie kwoty 507 złotych z polisy numer (...) i kwoty 1 065 złotych z polisy numer (...) nie było zasadne.

Natomiast odnośnie składek należnych powodowi:

- z polisy numer (...), w kwocie 2 289,10 złotych (kwota 2 823 złotych pomniejszona o kwotę 533,90 złotych należnej pozwanemu prowizji – zgodnie z oświadczeniem powoda, k. 24-25 akt oraz k. 76 akt), która winna była być zapłacona przez pozwanego do dnia 07 grudnia 2016 roku,
- z polisy numer (...), w kwocie 2 557 złotych, która winna była być zapłacona przez pozwanego do dnia 28 lutego 2017 roku,

- z polisy numer (...), w kwocie 1 975 złotych, która winna była być zapłacona przez pozwanego do dnia 07 marca 2017 roku,

to niewątpliwie pozwany składek tych nie przekazał powodowi i w tym zakresie zarzuty pozwanego co do spełnienia świadczenia należało uznać za chybione i gołosłowne. Okoliczności przekazania jakichkolwiek kwot z tytułu powyższych polis nie potwierdza bowiem żaden obiektywny dowód. W tej zaś sytuacji żądanie powoda byłoby zasadne w zakresie kwoty 6 821,10 złotych (abstrahując od podniesionego zarzutu przedawnienia).

Odnosząc się natomiast do kwestii przedawnienia roszczenia powoda, to wskazać należy, że ustalenie powyższego wymagało w niniejszej sprawie rozważenia istnienia po stronie pozwanej zarówno deliktowej, jak i kontraktowej odpowiedzialności.

Przyjęcie w niniejszej sprawie jako podstawy odpowiedzialności pozwanej spółki umowy agencyjnej z dnia 28 października 2016 roku prowadziłyby do wniosku, że ewentualne przedawnienie roszczeń opartych o tę umowę znajdowałoby oparcie w dyspozycji art. 118 k.c. i oznaczałoby przyjęcie trzyletniego terminu odpowiedzialności dla roszczeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą. Przyjęcie zaś jako podstawy odpowiedzialności pozwanej spółki czynu niedozwolonego prowadziłyby do zastosowania terminów przedawnienia określonych w art. 442¹ k.c., po ziszczeniu się przesłanek wskazanych w tym przepisie.

Zgodnie z postanowieniami umowy stron pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. powinien był przekazać na rzecz powoda pobrane składki:

- z polisy numer (...) – do dnia 07 grudnia 2016 roku,
- z polisy numer (...) – do dnia 28 lutego 2017 roku,
- z polisy numer (...) – do dnia 07 marca 2017 roku.

Jednocześnie wskazać należy, że zgodnie z art. 118 zd. drugie k.c. koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata.

Mając na uwadze, że w chwili wejścia w życie art. 118 k.c. w powyższym brzmieniu, tj. z dniem 09 lipca 2018 roku, powyższe roszczenie powoda, uwzględniając trzyletni termin przedawnienia, nie było przedawnione, stosownie do art. 5 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1104), termin przedawnienia przesunął się do końca danego roku kalendarzowego (znajdował bowiem zastosowanie art. 118 k.c. w nowym brzmieniu). Powyższe zaś oznacza, że termin przedawnienia dotyczący składki:

- z polisy numer (...) upływał z dniem 31 grudnia 2019 roku,
- z polisy numer (...) upływał z dniem 31 grudnia 2020 roku,
- z polisy numer (...) upływał z dniem 31 grudnia 2020 roku.

Zważywszy, że powód złożył pozew w dniu 14 maja 2020 roku, oznaczało to, że roszczenie powoda było przedawnione w zakresie żądania zwrotu składki z polisy numer (...).

To zaś powodowało, że żądanie powoda było zasadne jedynie z polisy numer (...) w kwocie 2 557 złotych i z polisy numer (...) w kwocie 1 975 złotych.

Odnosząc się natomiast do twierdzenia, że zachowanie pozwanego polegające na zaniechaniu przekazania pobranych w imieniu i na rzecz powoda składek ubezpieczeniowych należało zakwalifikować jako czyn niedozwolony, a odpowiedzialność pozwanego za powyższe zachowanie oceniać przez pryzmat odpowiedzialności deliktowej statuowanej w treści art. 415 k.c., zważyć należy, co następuje.

W niniejszej sprawie powód podnosił, że termin przedawnienia roszczenia powoda winien wynosić 20 lat, albowiem pozwany dopuścił się przestępstwa przywłaszczenia stypizowanego w art. 284 k.k., co sąd cywilny władny jest ustalić samodzielnie.

Przepis art. 415 k.c. wprowadza zasadę odpowiedzialności w oparciu o winę sprawcy i stanowi, że za szkodę odpowiedzialność ponosi osoba, której zawinione działanie szkodę tę spowodowało. Czyn sprawcy stanowiący podstawę powyższej odpowiedzialności deliktowej winien zatem być czynem bezprawnym oraz zawinionym. Należy wskazać, że bezprawnością działania sprawcy jest między innymi działanie sprzeczne z zasadami porządku prawnego, w tym normami prawa karnego bądź prawa cywilnego. Kwalifikacja zachowania jako czynu niedozwolonego może łączyć dwie podstawy bezprawności – to jest z jednej strony być działaniem sprzecznym z prawem cywilnym oraz karnym. Może być również i tak, że dane zachowanie, pozostając czynem niedozwolonym w rozumieniu prawa cywilnego, nie wypełnia znamion czynu zabronionego na gruncie prawa karnego. W zależności od kwalifikacji danego zachowania – jako sprzecznego z prawem karnym czy też cywilnym – inna jest podstawa prawna dla przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody powstałej w związku z tymże zachowaniem.

Zgodnie z treścią powołanego powyżej przepisu art. 442¹ § 1 i § 2 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

W tym więc wypadku termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wynikający z czynu niedozwolonego, jak i termin rozpoczęcia biegu (liczony od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, a więc od dnia następnego po dniu, w którym składka winna być przekazana zgodnie z umową) jest tożsamy z terminem przedawnienia opartym na podstawie kontraktowej (3 lata).

Jeżeli zaś szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (art. 442¹ § 3 k.c.).

Należy przy tym podkreślić, że ugruntowany jest pogląd orzeczniczy dopuszczający samodzielne stwierdzenie przez sąd w postępowaniu cywilnym, czy popełniono przestępstwo. W wypadku, kiedy w postępowaniu karnym nie zapadł prawomocny wyrok skazujący, sąd samodzielnie ocenia, czy zachowanie sprawcy szkody (choćby nieustalonego imiennie) stanowiło przestępstwo (były spełnione jego znamiona przedmiotowe i podmiotowe, w tym wina sprawcy), jeżeli jest to potrzebne do oceny zasadności zarzutu przedawnienia roszczenia (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 16 kwietnia 2019 roku, sygn. akt I CSK 535/18). Jednocześnie Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podzielił i przyjął za własne stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 sierpnia 2017 roku (sygn. akt II CSK 837/16), zgodnie z którym jeżeli w postępowaniu karnym nie stwierdzono z jakiegokolwiek przyczyny istnienia przestępstwa, a kwestia ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu, sąd cywilny jest obowiązany do dokonania własnych ustaleń odnośnie do podmiotowych i przedmiotowych znamion przestępstwa. Nie chodzi w tym wypadku o zastąpienie sądu, tylko przesłankowe ustalenie okoliczności istotnej dla odpowiedzialności cywilnoprawnej sprawcy danego czynu (tak również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 lutego 2020 roku, sygn. akt IV CSK 538/18).

Zgodnie z art. 284 k.k. karze podlega ten, kto przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą lub prawo majątkowe. Czynność sprawcza przestępstw z art. 284 k.k. określona została przez ustawodawcę słowami „przywłaszcza sobie”, które nie charakteryzują bliżej zachowania sprawcy. Istotą przywłaszczenia jest zatem jakikolwiek czyn uzewnętrzniający zamiar włączenia rzeczy lub prawa majątkowego do własnego majątku, przy czym czyn sprawcy przywłaszczenia dotyczy rzeczy, którą objął on wcześniej we władanie w sposób legalny (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 02 grudnia 2008 roku, sygn. akt III KK 221/08, w uzasadnieniu wyroku z dnia 04 sierpnia 1978 roku, sygn.

akt Rw 285/78, w uzasadnieniu wyroku z dnia 02 września 2004 roku, sygn. akt II KK 344/03, czy w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 maja 2014 roku, sygn. akt II KK 3/14 oraz L. Wilk, w: Królikowski, Zawłocki (red.), Kodeks karny. Część szczególna, t. 2, 2017, s. 708). Przepięstwo przywłaszczenia może być popełnione tylko umyślnie, a przy tym ma charakter przestępstwa kierunkowego, znamienneo celem, którego treścią jest włączenie rzeczy lub prawa majątkowego do swojego majątku (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 listopada 2002 roku, sygn. akt IV KKN 380/99). Dlatego przywłaszczenie może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 06 listopada 2007 roku, sygn. akt V KK 30/07). Ponadto, przestęstwo z art. 284 k.k. jest przestęstwem skutkowym i jako takie musi wywołać skutek w postaci utraty przez właściciela prawa do rzeczy.

Nie było wątpliwości, że pozwany pobrał w imieniu i na rzecz powoda składki ubezpieczeniowe z polis numer (...) i składek dotyczących polis numer (...) powodowi nie przekazał, jak też, że po stronie pozwanej z całą pewnością istniała świadomość obowiązku zwrotu tychże składek. Współpraca stron opierała się o wieloletnią praktykę, pozwany wielokrotnie dokonywał rozliczeń z powodem, a zatem nie istniały żadne obiektywne przesłanki, które mogłyby utwierdzać pozwanego w przekonaniu, że składek za powyższe polisy nie musi przekazać powodowi.

Jednakże, aby można było mówić o popełnieniu przestęstwa, czyn spełniający jego znamiona winien być czynem człowieka – osoby fizycznej. Tymczasem w niniejszej sprawie pozwanym jest osoba prawna, co wyklucza możliwość przypisania jej popełnienia przestęstwa przywłaszczenia.

Na marginesie jedynie wskazać należy, że prawodawstwo polskie przewiduje również odpowiedzialność m. in. osób prawnych za przestęstwa, co zostało wprowadzone przez ustawę z dnia 28 października 2002 roku o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny popełnione pod groźbą kary (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 roku, poz. 358 ze zmianami). Podmiotem zbiorowym w rozumieniu tej ustawy jest osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną, z wyłączeniem Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, a także spółka handlowa z udziałem Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub związku takich jednostek, spółka kapitałowa w organizacji, podmiot w stanie likwidacji oraz przedsiębiorca niebędący osobą fizyczną, a także zagraniczna jednostka organizacyjna.

Zgodnie z art. 3 tej ustawy podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności za czyn zabroniony, którym jest zachowanie osoby fizycznej: 1) działającej w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku, 2) dopuszczonej do działania w wyniku przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez osobę, o której mowa w pkt 1, 3) działającej w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego, za zgodą lub wiedzą osoby, o której mowa w pkt 1, 3a) będącej przedsiębiorcą, który bezpośrednio współdziała z podmiotem zbiorowym w realizacji celu prawnie dopuszczalnego – jeżeli zachowanie to przyniosło lub mogło przynieść podmiotowi zbiorowemu korzyść, chociażby niemajątkową.

Przy czym podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności, jeżeli fakt popełnienia czynu zabronionego przez osobę, o której mowa w art. 3 został potwierdzony prawomocnym wyrokiem skazującym tę osobę, wyrokiem warunkowo umarzającym wobec niej postępowanie karne albo postępowanie w sprawie o przestęstwo skarbowe, orzeczeniem o udzielenie tej osobie zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności albo orzeczeniem sądu o umorzeniu przeciwko niej postępowania z powodu okoliczności wyłączającej ukaranie sprawcy.

Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych powstaje zaś jedynie w razie popełnienia jednego ze wskazanych w przedmiotowej ustawie przestęstw enumeratywnie wymienionych w art. 16 ustawy, wśród których nie został wymieniony art. 284 k.k.

A zatem w niniejszej sprawie pozwanemu – spółce prawa handlowego – (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. nie można przypisać popełnienia czynu zabronionego – przestęstwa przywłaszczenia. Podmiot ten nie będący osobą fizyczną mógłby jedynie odpowiadać majątkowo w związku z popełnieniem tego przestęstwa przez osobę uprawnioną do jego reprezentowania lub inną określoną w art. 3 wskazanej powyżej ustawy, co wymagało jednakże uprzedniego prawomocnego wyroku dotyczącego przestęstwa enumeratywnie w ustawie wymienionego.

Tymczasem powód w niniejszej sprawie mimo ciężącego na nim obowiązku dowodowego w myśl art. 6 k.c. nie zaoferował żadnego dowodu, z którego wynikałoby, że jakiegokolwiek osoby działające w imieniu lub w interesie pozwanego, w tym za zgodą lub wiedzą osoby fizycznej reprezentującej podmiot zbiorowy dopuściły się przestępstwa przywłaszczenia i zostały prawomocnym wyrokiem uznane za winnych jego popełnienia. Przy czym nawet w takiej sytuacji odpowiedzialność pozwanego byłaby wykluczona, przestępstwa określonego w art. 284 k.k. nie wymienia bowiem ustawa z dnia 28 października 2002 roku o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny popełnione pod groźbą kary (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 roku, poz. 358 ze zmianami).

A zatem wobec powyższego termin przedawnienia wynoszący dwadzieścia lat (a związany ze zbrodnią lub występkiem) nie mógł znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie.

Reasumując, w niniejszej sprawie powód (...) spółka akcyjna z siedzibą w S. domagał się zasądzenia od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. kwoty 8 393,10 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi za okres od dnia 31 października 2018 roku do dnia zapłaty, a także kosztów procesu – tytułem zwrotu składek ubezpieczeniowych pobranych od klientów przez pozwanego w toku wykonywania umowy o świadczenie usług pośrednictwa ubezpieczeniowego z dnia 28 października 2016 roku, a nie przekazanych powodowi, w tym:

- kwoty 2 289,10 złotych z polisy (...) (kwota 2 823 złotych pomniejszona o kwotę 533,90 złotych należnej pozwanemu prowizji – zgodnie z twierdzeniem powoda, k. 24-25 akt oraz k. 76 akt) – roszczenie w tym zakresie Sąd uznał za przedawnione,
- kwoty 507 złotych z polisy numer (...) – w tym zakresie Sąd uznał za zasadny zarzut pozwanego odnośnie spełnienia świadczenia (pozwany przekazał bowiem w całości składkę należną z tej polisy),
- kwoty 2 557 złotych z polisy numer (...),
- kwoty 1 065 złotych z polisy numer (...) – w tym zakresie Sąd uznał za zasadny zarzut pozwanego odnośnie spełnienia świadczenia (pozwany przekazał bowiem w całości składkę należną z tej polisy),
- kwoty 1 975 złotych z polisy numer (...).

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd w punkcie pierwszym sentencji wyroku na podstawie art. 758 k.c. w zw. z art. 481 k.c. zasądził od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz powoda (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. kwotę 4 532 złotych (kwota 1 975 złotych z polisy numer (...) i kwota 2 557 złotych z polisy numer (...)) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi za okres od dnia 31 października 2018 roku do dnia zapłaty.

Uznając zaś dalej idące żądanie pozwu za niezasadne, Sąd oddalił je w punkcie drugim wyroku na podstawie art. 118 k.c. i wymienionych wyżej regulacji stosowanych a contrario z przyczyn omówionych w powyższej części uzasadnienia.

O kosztach procesu Sąd orzekł jak w punkcie trzecim wyroku zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów określoną w art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c.

W niniejszej sprawie powód wygrał sprawę w 54%, a pozwany w 46%.

Koszty poniesione przez powoda wyniosły kwotę 2 317 złotych (opłata sądowa od pozwu – 500 złotych, koszty zastępstwa procesowego – 1 800 złotych, opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 złotych).

Koszty poniesione przez pozwanego wyniosły kwotę 1 817 złotych (koszty zastępstwa procesowego – 1 800 złotych, opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 złotych).

Powodowi zatem należy się zwrot kosztów procesu w kwocie 1 251,18 złotych (54 % z kwoty 2 317 złotych), zaś pozwanemu – w kwocie 835,82 złotych (46% z kwoty 1 800 złotych).

Po skompensowaniu obu powyższych kwot pozwany winien zwrócić powodowi kwotę 415,36 złotych, którą Sąd zasądził na jego rzecz w punkcie trzecim wyroku.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

SSR Justyna Supińska

Gdynia, dnia 30 kwietnia 2021 roku